

Hyvinvointilautakunnan vastaus arviointikertomukseen 2021

Valtuusto päätti 30.5.2022 § 32 yksimielisesti merkitä tiedoksi tarkastuslautakunnan laatiman arviointikertomuksen 2021 ja lähettää sen toimialoille käsiteltäväksi ja toimenpiteitä varten.

Tarkastuslautakunnan keskeisenä lakisääteisenä tehtävänä on arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. (KuntaL 121 §). Valtuusto asettaa toiminnan ja talouden tavoitteet hyväksyessään kuntalain 110.2 §:n mukaisesti talousarvion ja -suunnitelman. Hallituksen on toimintakertomuksessa esitettävä selvitys valtuuston asettamien toiminnan ja talouden tavoitteiden saavuttamisesta (KuntaL 115 §).

Ruskon tarkastuslautakunta on suorittanut sille lain ja valtuuston hyväksymän hallintosäännön mukaan kuuluvat tehtävät ja esittää valtuustolle kuntalain 121 §:n tarkoittaman arviointikertomuksensa. Painopistealueina kertomusvuoden 2021 aikana ovat olleet varhaiskasvatus, perusopetus ja Maunun koulun peruskorjaus/laajennus. Tarkastuslautakunta ei ole kuullut hyvinvointitoimialan työntekijöitä kertomusta tehdessään.

Tarkastuskertomuksessa on kolme kohtaa, jotka koskevat suoraan hyvinvointilautakunnan vastuualueita tai yleisinä huomioina koskettavat myös lautakunnan alaisia asioita. Niitä kommentoidaan oheismateriaalina olevassa liitteessä.

1) Toiminnalliset tavoitteet

Kohdassa 2.3. Toiminnallisten tavoitteiden toteutumisen arviointitaulukko tarkastuslautakunta on arvioinut vuoden 2021 toiminnallisia tavoitteita. Vihreä väri taulukossa kuvastaa toteutunutta tavoitetta, keltainen miltei toteutunutta ja punainen tavoitetta, joka ei ole toteutunut. Sininen osoittaa koronan vaikutuksen tavoitteisiin.

Tavoite	Arviointikriteeri/Mittari	Ta 2021	Toteutuma
Kirjastotoimen resursointi on riittävä.	Toimintakulut € / asukas	60,10	75,31 € (lisäresurssi hyvä 28 § 29.4.2021)
	Aineistomääräraha € / asukas	9,15	8,14 € / as (kasvoi 0,89 €/as)

- Kirjastotoimen resursointi näkyy mittareissa henkilötyövuosina, aineistomäärärahana, kirjastopalveluiden käytön kasvuna sekä annettuina eri lukutaitojen edistämisen ohjaustunteina. Mittarit ovat käytännön resursoinnin sekä toiminnan kansallisesti vertailukelpoisia kuvaajia. Resursointia voi pitää riittävänä, mutta tilojen osin hieman epäsuhtaisena. Kirjaston tulosta on voinut parantaa demokratiatyöhön myönnetty hankeavustus.
- Kuten tavoitetaulukon toteumassa on todettu, asukaskohtaiset toimintakulut ylittyivät hyvinvointilautakunnan päättämän (28 § 29.4.2021) lisäresurssin eli kirjastoavustajan työpanoksen lisäyksen vuoksi. Henkilöstölisämäärärahalla palkattiin kirjastovirkailija varmistamaan palveluaikoja lomakautena, lukutaitotyöhön sekä edistämään mediakasvatusta. Toimintakuluja kasvatti

lautakunnan päättämän henkilöstölisäresurssin lisäksi tilakustannukset, jotka kasvoivat merkittävästi sisäisten kulujen myötä.

- Huolimatta, että aineistomäärärahojen käyttö ei yltänyt tavoitetasoon, kehitys on ollut tavoitteen suuntaista. Ko. tavoite on kuitenkin esimerkki siitä, että asetettua tavoitetta ei ole ollut mahdollista saavuttaa talousarviossa päätettyjen määrärahojen vuoksi. Kirjaston aineistomääräraha 2021 oli 8,09 euroa / asukas, vaikka tavoite oli 9,15 euroa / asukas (kun asukasluku 6350). Talousarviossa ollut aineistomäärä joka tapauksessa käytettiin kokonaisuudessaan, vaikka ennen lopullista talousarvion päättämistä aiemmin asetettua tavoitetta ei voitukaan saavuttaa.

Tarjotaan taidekasvatusta ja mahdollisuus suorittaa tutkinto taiteen perusopetuksessa.	Taidekasvatusta järjestetään	Kyllä	Kyllä (kulttuurikasvatussuunnitelmassa avattu tarjonta)
	Taiteen perusopetuksen opiskelijoiden määrä	23	19

- Kulttuuritoimessa painopisteenä oli edistää kulttuuria osana kuntalaisten terveyttä ja hyvinvointia. Tulos Tea-viisarissa kasvoi. Taidekasvatusta ohjasi perusopetuksen ja kirjasto- ja kulttuuritoimen yhteistyössä laatima kulttuurikasvatussuunnitelma. Suunnitelman toteuttaminen kärsi jonkin verran koronapandemiasta, mutta kuitenkin toteutettiin niissä rajoissa.
- Taiteen perusopetusta järjestettiin ostopalveluna musiikissa sekä yleisessä että laajassa oppimäärässä. Raisio-opistolta ostopalveluna Ruskon kunnan hankkimaan kansalaisopistotoimintaan vaikutti yhä koronarajoitukset. Yhdistysavustuksia myönnettiin uudistuvan avustusjärjestelmän mukaisesti. Yhdistysohjelman päivittäminen aloitettiin.

Mahdollistetaan kuntalaisille ja yhdistyksille hyvät liikuntaolosuhteet ja aktiivinen arki	Olosuhteita kehitetään ja ylläpidetään suunnitelmallisesti	Kyllä.	Kyllä.
	Olosuhteita ylläpidetään suunnitelmallisesti	Seuranta-järjestelmää pilotoidaan.	Seurantajärjestelmää valmisteltiin osana leikkipuistojen kehittämissuunnitelmaa.

- Leikkipuistojen seurantajärjestelmää ei kyetty toteuttamaan teknisen toimen resurssivaikeuksien vuoksi.

2) Yleisiä huomioita toiminnallisista tavoitteista

”Tilinpäätökseen sisällytettyjen mittareiden laatu on yleisesti ottaen hyvä. Joidenkin mittareiden heikkoudeksi voidaan kuitenkin nähdä se, ettei ole kovin selvää onko numeerinen tavoite tavoiteltu minimi vai maksimiarvo, eli pyritäänkö mahdollisimman korkeaan vai matalaan arvoon. Yksiselitteisyyden ja luettavuuden kannalta olisi järkevää, että numeerisissa tavoitteissa olisi jo talousarviossa aina selittävä teksti kuten ”vähintään”, ”korkeintaan”, ”min.” tai ”max.” Jos tavoite on poikkeuksellisesti tarkka luku, se voidaan todeta määreellä ”tasan”.”

- Maksimi- ja minimiarvojen tai vaihteluvälin asettaminen on toki mahdollista, mutta on syytä huomioida, että asetettua tavoitetasoa ei välttämättä talousarvioprosessista johtuen aina välttämättä ole mahdollista saavuttaa käytettävissä olevilla resursseilla. Osa toiminnallisista tavoitteista on siis tavallaan myös taloudellisia tavoitteita.

”Mittarit, joiden arvona voi käyttää ”toteutuu” tai ”kyllä” ilman että asiaan riittävä panostaminen ko. vuoden aikana käy mistään erikseen esille, pitää korvata mittareilla, joilla selkeämmin mitataan saavutettua laatua ja tasoa.”

- Dikotomiset mittarit voivat olla joissain tapauksessa riittävät ja palvella siten tarkoitusta numeerisia mittareita paremmin esimerkiksi silloin, kun kyseessä on uusi kehitettävä tai vasta tunnistettu tehtävä tai tarve, tai silloin, kun monitahoisen ilmiön mittaamiseen ei ole yksiselitteisiä tai mielekkäitä numeerisia muuttujia, tai silloin, kun toiminnan sisältö muotoutuu yhteistyössä eri toimijoiden kesken (esim. kulttuurihyvinvointipalveluiden tarve). Saattaisikin olla mielekästä lisätä toimialojen laadullisten toimintasuunnitelmien ja -kertomusten roolia suhteessa numeerisiin mittareihin.

Kohdassa 4.3 Päätöksenteon prosessit todetaan, että *”Lautakuntien ja henkilöstön tulee läpikäydä oman toimialansa toiminnan mittarit ja tavoitteet talousarvion hyväksynnän jälkeen. Tavoitteiden toteutumista tulee seurata säännöllisesti.”*

- Toiminnallisten tavoitteiden ja mittareiden tulisi perustua kunnan strategiaan. Siksi olisi tärkeää paitsi lautakuntatasolla, myös yhteisesti toimialojen ja lautakuntien kesken läpikäydä tavoitteet ja mittarit yhdessä.
- Itse tehtyjen mittareiden ohella markkinoilla on myös monia valmiita ns. suoritepohjaisia toiminnan ja talouden kuvaamisjärjestelmiä myös kuntapuolelle, mikäli toiminnanohjausta ja -seurantaan halutaan kehittää systemaattiseen, yhdenmukaiseen ja vertailtavaan suuntaan

3) Viestintä

Kohdassa 4.1 Viestintä todetaan, että *”Kunnan viestintää tulee edelleen kehittää. Viestinnän tulee olla ajantasaista ja sen tulee olla kuntalaisten helposti saatavilla. Kotisivuilla julkaistu tapahtumakalenteri on askel oikeaan suuntaan. Se otetaan toivottavasti laajasti käyttöön, ja kehittyy samalla niin että kaikkien kuntalaisten on helppo etsiä ja suodattaa itseään kiinnostavia tapahtumia.”*

- Vaikka viestintää on kehitetty ns. viestintätiimin toimesta muiden tehtävien ohella, on hyvä muistaa, että kunnassa ei ole viestinnän toteuttamisesta vastaavaa viranhaltijaa eikä yhteisesti talousarvioon varattua määrärahaa toimenpiteiden toteuttamiseen. Hyvinvointilautakunnan talousarvioesityksessä vuodelle 2022 esitettiin osa-aikaisen viestintä- ja toimistosihteerin palkkaamista. Jotta lakisääteistä viestinnän tehtävää voidaan asianmukaisesti toteuttaa ja käyttöön toivottuja kanavia ylläpitää, edellyttää se myös resurssointia.

Lisäksi samassa arviointikertomuksen kohdassa todetaan, että *”Hyvinvointitoimialalla on käynnissä laajasti erilaisia hankkeita ja ohjelmia, joilla kehitetään kuntalaisten hyvinvointia. Näiden osalta olisi toivottavaa, että kuntalaisille ja kunnassa toimiville yhdistyksille ja yrityksille kerrottaisiin ajoissa ja nykyistä selkeämmin mitä kaikkea tarjottavaa eri hankkeilla voisi käytännössä olla. Kotisivun kalenterin aktiivisen käytön ohella olisi hyvä ylläpitää hankerekisteriä, jossa ajoissa kerrottaisiin keitä mikäkin hanke koskee ja mistä löytää lisätietoa.”*

- Hyvinvointitoimialan kehittämishankkeet on raportoitu ja julkisesti nähtävillä useimmissa hyvinvointilautakunnan kokouslistoilla omana taulukkonaan, joka sisältää hankkeen aikataulun rahoittajan, tavoitteet, sisällön ja keskeiset toimenpiteet sekä vastuu- ja yhteyshenkilöt. Eri hankkeista on myös tiedotettu kunnan viestintäkanavissa aktiivisesti. Jokainen hanke tekee myös hankekohtaista viestintää ja kontaktoi omat sidosryhmänsä hankesuunnitelmiansa mukaisesti.
- Erillisen hankerekisterin ylläpito olisi mielekästä toteuttaa koko kunnan tasolla. Yleisen kokemuksen perusteella tällöinkään sen anti ulkopuolisille toimijoille, kuten arviointikertomuksessa mainituille yhdistyksille ja yrityksille, ei välttämättä suoraan avaudu vaan tarvitaan erillistä hankekohtaista viestintää asiaan liittyville sidosryhmille. Lisäksi uusien viestintätoimenpiteiden käyttöönotossa, kuten koko kunnan viestintää koskevassa kehittämisessä, on syytä tarkastella olemassa olevien viestinnällisten resurssien tilaa suhteessa toiveisiin.